

Een leerling-leraar FE-cyclus ontwerpen

Doelgroep

Team van leraren, team- en/of schoolleider(s) met voorkennis over de cyclus van formatief evalueren (Gulikers & Baartman, 2017).

Doel van de tools

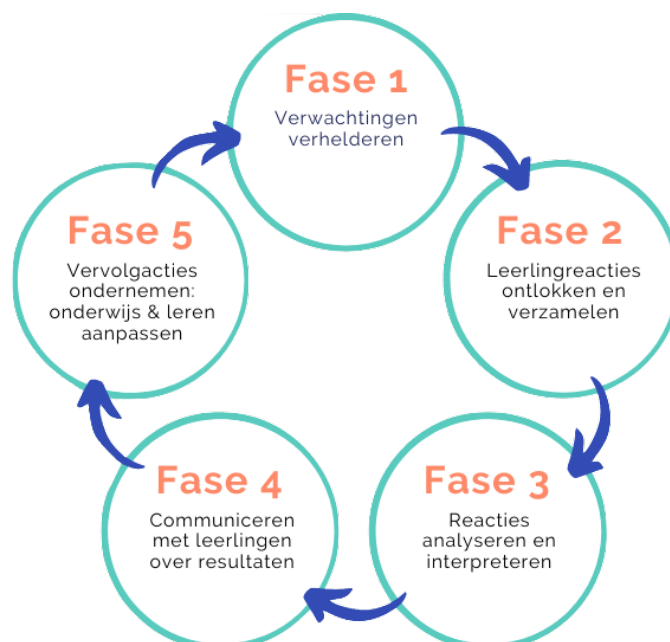
Gezamenlijk helder krijgen welk leerlinggedrag je verwacht in de klas bij formatief evalueren en welk leraargedrag nodig is om dat leerlinggedrag te bewerkstelligen.

- Wat DOET de leerling in de klas tijdens de vijf fasen van formatief evalueren?
- Wat laat de leerling zien, horen, etc. als hij een actieve leerhouding heeft, meer eigenaar is van zijn leren en gemotiveerd is?

Als je weet wat je van leerlingen wilt zien en horen, kun je hier gericht aan werken als leraar en schoolleider, interventies uitdenken en deze bespreken met de leerlingen:

- Wat DOET de leraar om dit leerlinggedrag uit te lokken?
- Hoe ziet dit er concreet uit bij de vijf fasen van formatief evalueren?

Voor het bekijken van FE leerlinggedrag en het bedenken van passend FE leraargedrag wordt de FE-cyclus met de vijf fasen gebruikt (zie hieronder).

FE-cyclus (Gulikers & Baartman, 2017)

Wat ga je doen?

Deze tool bestaat uit twee verschillende onderdelen die je zowel samen als los van elkaar kan uitvoeren:

1. Het maken van een gezamenlijke FE leerlingcyclus d.m.v. een (school)poster en dit te presenteren op een postermarkt (tool 1);
2. Het maken van een eigen en gezamenlijke FE leerling-leraar cyclus (tool 2).

Vorbereiding

Laat deelnemers ter inspiratie de blog op [Vernieuwonderwijs](#) (zie ook bijlage 1) lezen. In dit blog lees je hoe scholen uit het leernetwerk 'Formatief Evalueren' het leerlinggedrag dat zij verwachten van leerlingen in de vijf fasen formuleren.

Tool 1. Het maken van een gezamenlijke leerlingcyclus

Samenvatting

In deze tool staat het als groep formuleren van leerlinggedrag bij formatief evalueren centraal. De opbrengst van deze activiteit is een poster waarop jullie gezamenlijke beeld van leerlinggedrag in de vijf fasen van formatief evalueren zichtbaar wordt. Dit leerlinggedrag beschrijven jullie eerst in de vijf fasen van de FE-cyclus op een poster per kleiner groepje (stap 1,2 & 3) om vervolgens een postermarkt te organiseren, waarbij jullie elkaars posters bekijken en inspiratie noteren op een kijkkaart (stap 4). Aan de hand van de feedback passen jullie de eigen groepsposter aan (stap 5). Vervolgens maken jullie nog gezamenlijk één poster op basis van alle groepsposters (stap 6) en bedenken jullie wat jullie met de poster gaan doen (stap 7).

Stappen

1. Maak groepen van 3 of 4 collega's.
2. Print per groep de FE-cyclus op een groot papier (zie bijlage 2) of teken dit op een grote flap.
3. Bedenk nu per groep in ongeveer 20 tot 30 minuten:
 - Waar moet formatief evalueren aan bijdragen? Wat willen jullie bereiken bij leerlingen? Meer motivatie? Meer zelfsturing? Meer eigenaarschap bij hun leren? Meer actief in de les? Of: ...?
 → Zet dit in het midden van de poster
 - Hoe ziet dit eruit in concreet gedrag bij de leerling? Wat wil je *anders* zien dan dat je nu leerlingen ziet doen in de klas in de vijf fasen van FE? Beschrijf dit per fase van de FE-cyclus.
 → Schrijf dit op de flap bij de verschillende fasen van FE. Bedenk: richt je op concreet zichtbaar gedrag

4. Organiseer nu een postermarkt door alle posters van de groepjes in een ruimte op te hangen. De werkvorm is een carrouselvorm waarbij elke vijf minuten gewisseld wordt van poster.
 - Per groep blijft één persoon bij de eigen poster staan om deze te toelichten, eventueel startend met een korte pitch.
 - De andere collega's van het groepje bekijken de andere posters.
 - Gebruik de kijkkaart (bijlage 3) om per poster een aantal relevante inzichten op te schrijven en ideeën om mee te nemen ter aanvulling van eigen poster.
 - Wissel na ongeveer 5 min. van poster.
 - Organiseer zoveel rondes als nodig om iedereen elkaars poster te laten zien en wissel ook af wie er bij de eigen poster blijft staan.
5. Keer nu terug naar je eigen groepje en bespreek wat je hebt genoteerd op de kijkkaart. Bespreek dan de volgende vragen:
 - Welke inzichten hebben jullie meegenomen van de andere posters?
 - Zijn er punten die jullie willen verbeteren aan jullie groepsposter? Zo ja, pas dit aan.
6. Uiteindelijk kunnen jullie ook gezamenlijk als groep/team een (school)poster creëren van gewenst FE leerlinggedrag. Bespreek dan plenair de volgende vragen:
 - Welk overeenkomstig leerlinggedrag hebben jullie gezien op de posters? Laat ieder groepje een aantal punten inbrengen en noteer dit op een gezamenlijke poster (grote flap/bord/uitgeprinte FE-cyclus)
 - Controleer jullie punten: Is duidelijk wat jullie van leerlingen willen zien in concreet gedrag per fase van formatief evalueren?
 - Bonusvraag: Kunnen jullie leerlinggedrag koppelen aan concreet leraargedrag? Wat kan de leraar doen om gewenst leerlinggedrag uit te lokken? Noteer dit evt. in een aparte leraar-cyclus (om de leerling-cyclus heen).
7. Voer eventueel nog onderstaande extra stappen uit:
 - Bespreek de poster ook met leerlingen en vul waar nodig de poster aan.
 - Maak de poster mooi op en gebruik deze om in de school op te hangen.

Tool 2. Het maken van een leerling-leraar cyclus

Samenvatting

De opbrengst van deze tool is het maken van een FE-cyclus, waarin jullie leerling- en leraargedrag zichtbaar hebben gemaakt. In deze tool ga je beschrijven wel leerlinggedrag je wilt zien in de vijf fasen en welk leraargedrag jij dan inzet in deze fasen om het gewenste leerlinggedrag te stimuleren (stap 1 & 2). Na het maken van je eigen cyclus bespreek je samen met een collega jouw en diens cyclus aan de hand van de volgende stappen (stap 3 & 4). Vervolgens gaan jullie als groep/team een gezamenlijke FE-cyclus maken, waarin jullie leerling- en leraargedrag formuleren (stap 5 & 6). Bespreek ook samen wat jullie gaan doen om deze gezamenlijk geformuleerde FE cyclus in de klas en in de school in te zetten (stap 7).

Stappen

1. Beantwoord zelf de volgende vraag: "Welk leerlinggedrag wil je (anders) zien in de vijf fasen van formatief evalueren?" Wat voor gedrag wil je dat de leerling laat zien in de klas? Vul hierbij bij iedere fase zo concreet mogelijk in wat de leerling DOET. Gebruik hiervoor de tabel in bijlage 4 of de cyclus in bijlage 5.
2. Bedenk welk leraargedrag jij gaat inzetten om het gewenste leerlinggedrag te stimuleren. Vul dit in bij iedere fase in de tabel van bijlage 4 of cyclus van bijlage 5. Probeer dit ook zo concreet mogelijk te maken. Wat DOE jij om het gewenste gedrag uit te lokken?

Tip! Voer stap 1 en 2 uit ter voorbereiding voor een gezamenlijke FE-bijeenkomst. Zo houden jullie meer tijd over voor gezamenlijk overleg tijdens de bijeenkomst.

3. Bestudeer nu samen met een collega de tabel in bijlage 6 met voorbeelden van concrete en minder concrete beschrijvingen van leerlinggedrag. Deze tabel komt uit de studie "*What are we really aiming for? Identifying concrete student behavior in Co-regulatory Formative Assessment Processes in the Classroom*" (Gulikers, Veugen & Baartman, 2021).

Deze tabel bevat een selectie van voorbeelden van concreet en minder concreet leerlinggedrag. Bespreek met je collega:

- Welke voorbeelden spreken jullie aan en zouden jullie ook in de klas willen toepassen?
- Welk leerlinggedrag missen jullie in deze lijst?

4. Uit de voorbeelden (zie stap 3) blijkt al dat het belangrijk is om beschrijvingen van leerlinggedrag *concreet* te maken. Bekijk nu samen jullie eigen ingevulde beschrijvingen van leerling- en leraargedrag in de vijf fasen (stap 1 en 2). Bespreek de volgende vragen:

- Is duidelijk wat wordt verwacht dat een leerling doet of laat zien aan gedrag in de klas?
 - Is duidelijk welke FE-activiteiten de leraar moet inzetten om het gewenste leerlinggedrag te ontlokken?
 - Zijn er overeenkomsten en verschillen tussen jullie beide beschrijvingen van leerling- en leraargedrag in de fasen?
 - Welke FE-gedragingen in de vijf fasen vinden jullie samen belangrijk om in de klas toe te passen?
5. Bespreek nu plenair als groep/team welk leerling- en leraargedrag in de vijf fasen van FE jullie belangrijk vinden om zo tot een FE-cyclus te komen, waarin leerling- en leraargedrag in samenhang zichtbaar worden. Gebruik weer de tabel in bijlage 4 om een gezamenlijke lijst van concreet FE-gedrag van leerling en leraar in te noteren. Ieder duo wordt gevraagd om gedragingen te noemen die zij belangrijk vinden bij de vijf fasen. Stel hierbij de volgende vragen:
- Welk leerlinggedrag willen jullie gezamenlijk graag zien in de vijf fasen van formatief evalueren?
 - En welk leraargedrag is dan belangrijk om toe te passen in de vijf fasen om dit leerlinggedrag te stimuleren?
6. Probeer nu een verbeter slag te maken in jullie gezamenlijke beschrijvingen en pas zo nodig aan. Controleer jullie beschrijvingen op de volgende punten:
- Staan de beschrijvingen in de passende fase(s)?
 - Zijn de gedragingen die de leerling moet laten zien gekoppeld aan wat de leraar moet doen om deze te ontlokken in de fases?
 - Zijn de FE-activiteiten vooral op de taak gericht of op het leerproces? En komt dat overeen met wat jullie willen?
7. Bespreek nu samen hoe jullie de gedragingen in deze gezamenlijk gecreëerde FE-cyclus met leerling-leraar-gedrag willen gaan toepassen. Maak bijvoorbeeld een lesplan per leraar waarin je aangeeft welk leerling- en leraargedrag je wilt gaan toepassen in FE in de les. Laat een collega je observeren om te zien of de gekozen gedragingen ook terugkomen in de les. Wat doet de leraar tijdens de les? En hoe reageren de leerlingen op deze FE-activiteiten?

Reflectievragen:

Als jullie bij elkaar een les hebben geobserveerd bespreek dan de volgende vragen op basis van jullie beschrijvingen en uitgevoerde lessen:

- In hoeverre lukt het om de vijf fasen in samenhang uit te voeren?
- In hoeverre lukt het om de leerlingen actief te betrekken in het FE-proces?
- Denk terug aan waarom jullie FE wilden gaan doen. Lukt het jou om dit te bereiken in de praktijk? Welke stappen zijn nog nodig om dit (eventueel) te verbeteren?

Referenties

Gulikers, J.T.M., & Baartman, L. (2017). Doelgericht professionaliseren: formatieve toetspraktijken met effect! Wat DOET de docent in de klas? NRO-PPO. Retrieved from https://www.nro.nl/wp-content/uploads/2015/09/Inhoudelijke-eindrapport_NRO-PPO-405-15-722_DEF.pdf

Gulikers, J., Veugen, M., & Baartman, L. (2021). What are we Really Aiming for? Identifying Concrete Student Behavior in Co-Regulatory Formative Assessment Processes in the Classroom. *Frontiers in Education*, 6(750281). doi:10.3389/feduc.2021.750281

Bijlage 1. Blog Formatief evalueren: de leerlingcyclus

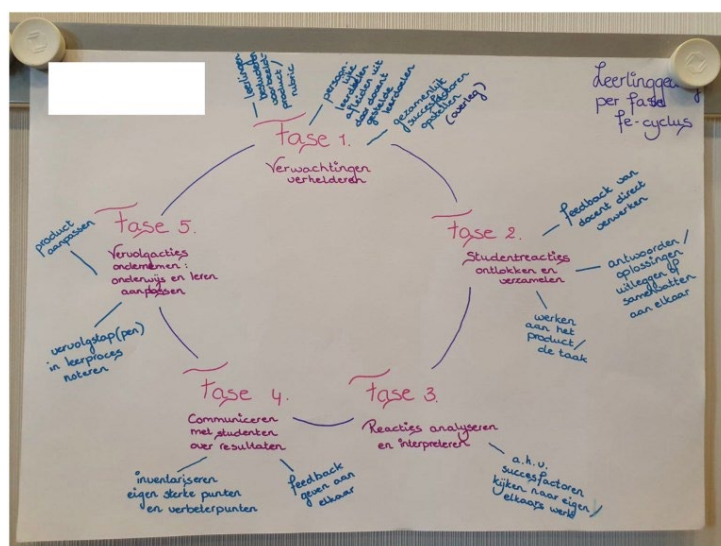
Bron: Vernieuwenderwijs (2020)

Veel scholen willen aan de slag met formatief evalueren om de leerlingen meer eigenaarschap over hun eigen leren te laten nemen, leerlingen meer te motiveren en/of meer betekenisvol te laten leren. Maar welk gedrag laten leerlingen dan zien die eigenaarschap over hun eigen leren nemen? Die meer gemotiveerd zijn? Of die betekenisvol leren? Vanuit het Leernetwerk formatief evalueren onderzoeken Judith Gulikers en Liesbeth Baartman samen met de deelnemende scholen welk gedrag leerlingen vertonen. In dit artikel meer over het netwerk, het onderzoek en de opbrengsten.

Leernetwerk formatief evalueren

Sinds januari 2018 werken 13 middelbare scholen met zo'n 100 leraren en 20 schoolleiders/kartrekkers, samen met onderzoekers van de Wageningen Universiteit en Hogeschool Utrecht en leerplanontwikkelaars van SLO, in het leernetwerk Formatief Evalueren. De cyclus van **Formatief Evalueren** (Gulikers & Baartman, 2017, zie figuur 1) is de onderlegger van dit leernetwerk. Via allerlei activiteiten werken scholen in vakgroepen en schoolgroepen aan het vormgeven van formatief evalueren in hun klas en in hun school. Professionalisering en onderzoek zijn voortdurend met elkaar verweven, zodat we ook zicht krijgen op hoe leraren zich ontwikkelen in het inzetten van formatief evalueren en wat hen hierbij helpt en hoe. Maar de vraag die blijft terugkomen is: Wat zien we er nu van bij onze leerlingen? De voorlopers van onze scholen zien echt ander gedrag bij de leerlingen door meer formatief evalueren, dus er is veel te winnen. Maar wat dan?

Scholen vinden het nog heel moeilijk om concreet te benoemen wat ze nu daadwerkelijk aan gedrag bij leerlingen willen zien, of zien veranderen, door formatief evalueren in te zetten. Een goede reden om hier een concrete activiteit aan te verbinden op een van onze landelijk leernetwerk dagen: maak jullie FE-cyclus voor leerlingen. Het onderzoek van Gulikers en Baartman is gericht op "wat DOET de leraar in de vijf fasen van formatief evalueren?". Nu gaan we kijken naar "Wat DOET de leerling in deze vijf fasen?". In deze blog een verslag van een inspirerende postermarkt met FE leerlingposters.

Aan de muren van een grote zaal hangen verschillende posters van middelbare scholen met antwoord op de vraag: welk concreet leerlinggedrag wil je zien bij formatief evalueren in de klas? De afgelopen tijd zijn leraren uit het leernetwerk Formatief evalueren (FE) met hun collega's druk in de weer geweest met het maken van hun eigen leerlingposter. In een postermarkt vertellen zij aan de collega's van de andere scholen hoe hun FE-leerlingcyclus tot stand is gekomen. Nieuwsgierig loopt men langs iedere poster om ideeën op te doen en de eigen formatieve cyclus voor leerlingen nog scherper te formuleren. Uiteindelijk is het doel namelijk een pakkende poster als praatplaat op te

hangen in de school, zodat ook leerlingen bekend raken met formatief evalueren en wat dit dan betekent voor hun manier van leren en werken in de klas.

De cyclus van formatief evalueren (de FE-cyclus)

In het leernetwerk hanteren we de [definitie van formatief evalueren](#) van Black en Wiliam (2009): alle activiteiten die leerlingen en leraar uitvoeren om leerlingreacties te ontlokken, te interpreteren en te gebruiken om betere beslissingen te maken over vervolgstappen". Deze definitie laat duidelijk zien dat zowel leraar als leerlingen aan zet zijn. De FE-cyclus met zijn vijf fasen (zie afbeelding 1), ontwikkeld door Gulikers en Baartman (2017), is bewust beschreven vanuit het leraar perspectief. Deze vijf fasen beschrijven concreet wat de leraar doet in de klas wanneer hij/zij het proces van formatief evalueren vormgeeft. Eerder onderzoek laat namelijk zien dat de leraar een cruciale schakel is in het vormgeven van het proces van formatief evalueren, maar dat leraren het nog lastig vinden om [dit concreet te maken in hun eigen klas](#) en omgang met leerlingen (Kippers et al., 2018; Sluijsmans, Joosten-Ten Brinke, & van der Vleuten, 2013). Vooral als het gaat om het actief inzetten van leerlingen gedurende het proces. Zo worden [peer-feedback](#) of zelf-assessments nog maar mondjesmaat ingezet (Kippers et al., 2018).

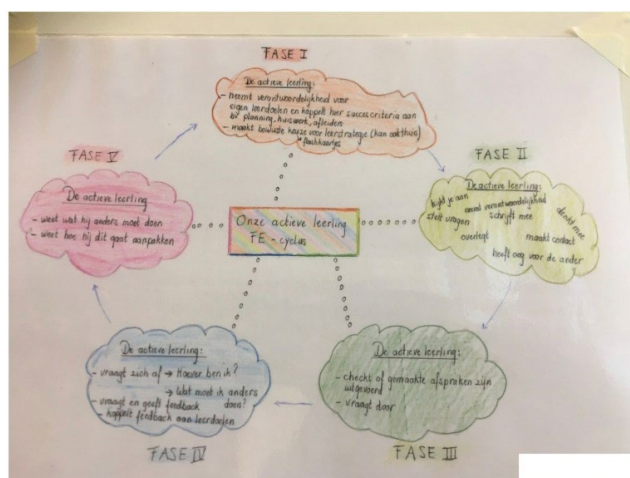
De FE-cyclus gaat er daarom vanuit dat de leraar eerst het formatieve proces in de vingers moet hebben en dit moet inzetten in de klas. Hierbij moet de leraar ook activiteiten ontwerpen die leerlingen stap voor stap meeneemt. Neem bijvoorbeeld fase 1 Verwachtingen verhelderen. Soms hoor je dat leerlingen hun eigen leerdoelen moeten formuleren voor een project of lessenreeks. Maar hoe zouden ze dat kunnen zonder [voorkennis](#)? De leraar denkt dus na hoe hij de [leerdoelen met leerlingen kan bespreken](#) op een zinvolle manier en op het juiste moment. De overzichtsstudie van Gulikers en Baartman (2017) heeft laten zien dat simpelweg tegen leerlingen zeggen: "formuleer je eigen leerdoelen" of "ga elkaar maar [feedback geven](#)" niet werkt. Daarvoor moet de leraar echt een structuur organiseren en moeten leerlingen onderwezen en begeleid worden in het [formuleren van leerdoelen en feedback](#). Juist om de leraar handvatten te bieden in hoe je formatief evalueren neerzet in de klas, is de FE-cyclus met vijf concrete fasen ontwikkeld.

De FE-leerlingcyclus

Maar welk leerlinggedrag past dan eigenlijk bij elk van deze vijf fasen? Wat doen de leerlingen bijvoorbeeld in fase 1 als ze bezig zijn met de verwachtingen te verhelderen? Dat kan er per school verschillend uitzien en samenhangen met de visie op leren die de school naleeft. Een mooie opdracht dus om mee aan de slag te gaan in het FE-leernetwerk!

Veel scholen willen aan de slag met formatief evalueren om de leerlingen meer [eigenaarschap over hun eigen leren te laten nemen](#), leerlingen meer te motiveren en/of meer betekenisvol te laten leren.

Maar welk gedrag laten leerlingen dan zien die eigenaarschap over hun eigen leren nemen? Die meer gemotiveerd zijn? Of die betekenisvol leren? Die vraag vinden leraren vaak heel lastig om te beantwoorden. Het maken van een leerling FE-cyclus daagt de leraren uit concreet te maken welk gedrag ze van leerlingen zouden willen zien in goede FE praktijken.

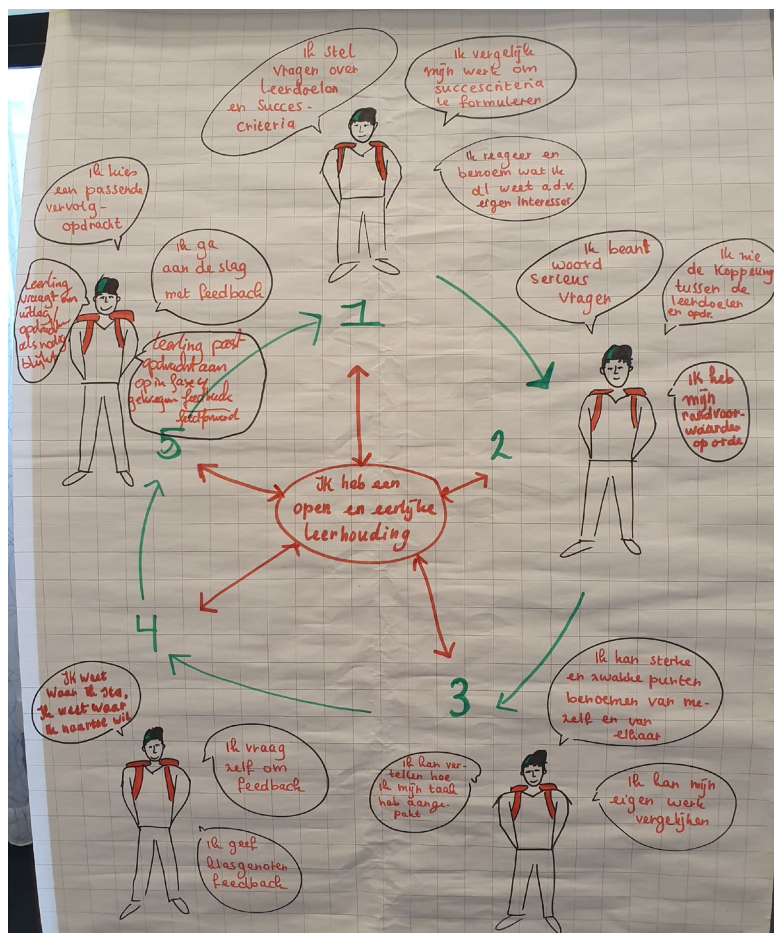
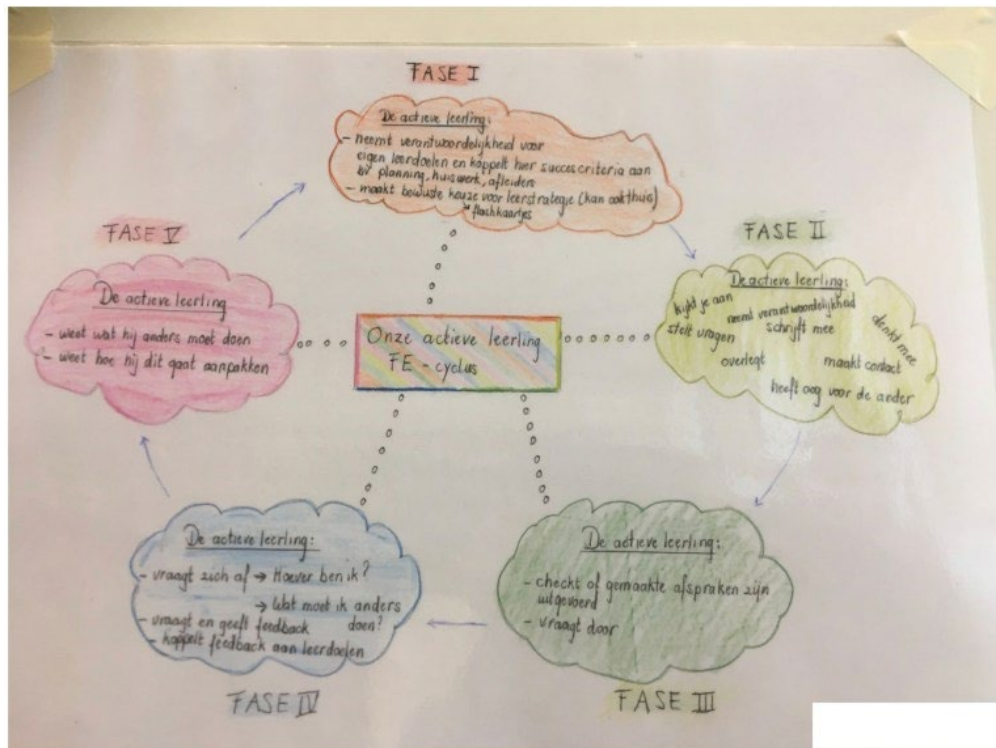
In zeven rondes van vijf minuten pitchten en bekijken de verschillende schoolteams elkaars posters met de kijkvraag: "wat neem ik mee van deze poster naar onze eigen poster?" Leraren geven ook feedback op elkaars poster, zoals: Als leerlingen in fase 3 'hun eigen werk moeten kunnen analyseren'. Hoe ziet dit er dan concreet uit? Het valt soms nog niet mee om precies te omschrijven wat je dan voor gedrag wilt zien bij leerlingen. Zo zou je bijvoorbeeld de uitspraak 'leerlingen weten wat ze de volgende keer anders moeten doen' wellicht beter kunnen verwoorden als 'iedere leerling schrijft na feedback een concrete verbeterstap op'. Of 'de leerlingen kent de succescriteria' verwoorden als 'de leerlingen bespreken met elkaar verschillende voorbeelden om te ontdekken wat de succescriteria zijn'.

Het mooie van een postermarkt is dat meteen duidelijk wordt dat er verschillende manieren zijn om formatief evalueren zichtbaar te maken in de klas. De posters verschilden in focus, concreetheid en mate van detail. Sommige scholen ontdekten door het maken van deze poster de kern van wat zij bij leerlingen wilden bereiken met FE en plaatsten dit in het midden van de cyclus. Zo staat bij de ene school 'de actieve leerling' centraal staat, waarbij de andere school schrijft "Ik heb een open en eerlijke leerhouding" (zie foto's van de posters).

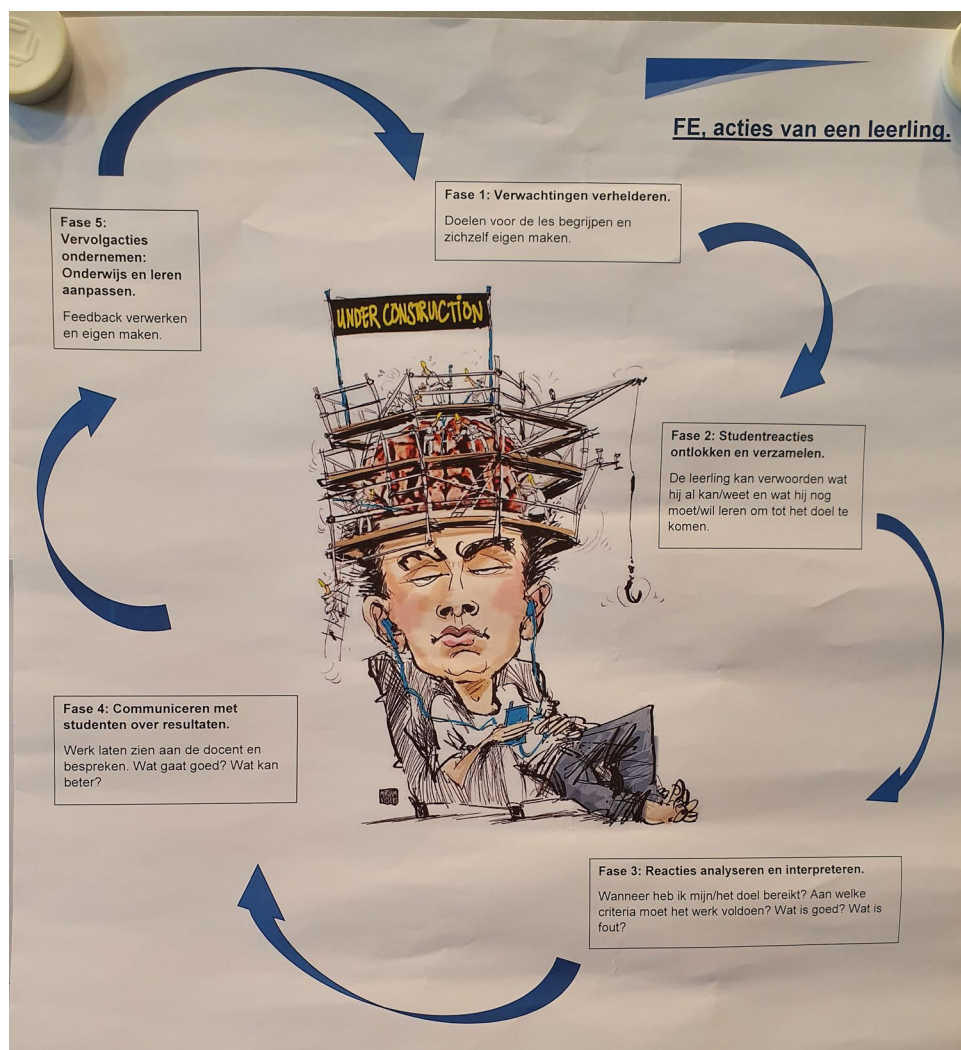
Het leernetwerk formatief evalueren

De leraren zijn enthousiast geraakt en willen graag aan de slag met het verder uitwerken en delen van hun leerlingencyclus op school. Niet alleen de leraren, maar ook wij als trainers en onderzoekers zijn geïnspireerd geraakt door de vele mooie posters en ideeën. Alle input van deze geslaagde postermarkt nemen we mee om te komen tot uiteindelijk een gezamenlijke FE-leerlingencyclus, die mooi kan worden gekoppeld aan de al bestaande FE-cyclus die leraaractiviteiten beschrijft. Deze opdracht is een mooi voorbeeld van hoe wij, leraren, trainers en onderzoekers, samenwerken binnen het leernetwerk om formatief evalueren meer in de klas te krijgen. Door theorie over formatief evalueren, met de FE-cyclus als basis, te koppelen aan de lespraktijk van de leraren uit het netwerk, ontwikkelen we samen verder. Belangrijk hierbij is ook dat ook de schoolleiders/kartrekkers van de scholen bij elkaar zitten om te bedenken hoe ze formatief evalueren beter hun gehele school in krijgen. Alle output vanuit onderzoek, ontwikkelde tools en voorbeelden uit dit leernetwerk wordt [hier](http://formatiefevalueren.slo.nl) gedeeld. Zo komen we samen steeds een stapje dichterbij een onderwijspraktijk waarin formatief evalueren een gewone gang van zaken is.

Appendix A bijlage 1. Voorbeeldposters

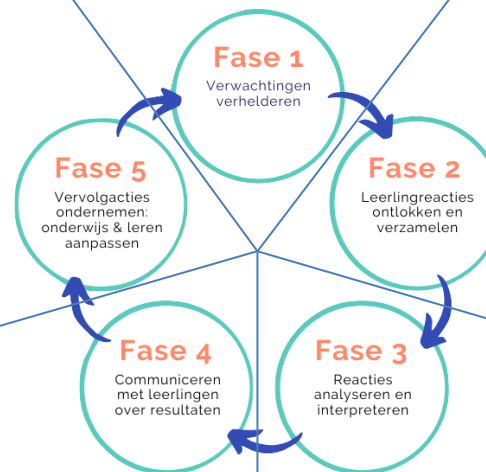

Deze werkvorm is onderdeel van de Toolkit Formatief evalueren.
 Zie <http://formatiefevalueren.slo.nl> voor meer informatie.

Deze werkvorm is onderdeel van de Toolkit Formatief evalueren.
Zie <http://formatiefevalueren.slo.nl> voor meer informatie.

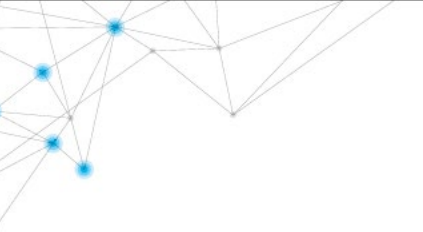
Bijlage 2. FE-cyclus

Deze werkvorm is onderdeel van de Toolkit Formatief evalueren.
Zie <http://formatiefevalueren.slo.nl> voor meer informatie.

Bijlage 3. Kijkaart Leerlingencyclus Postermarkt

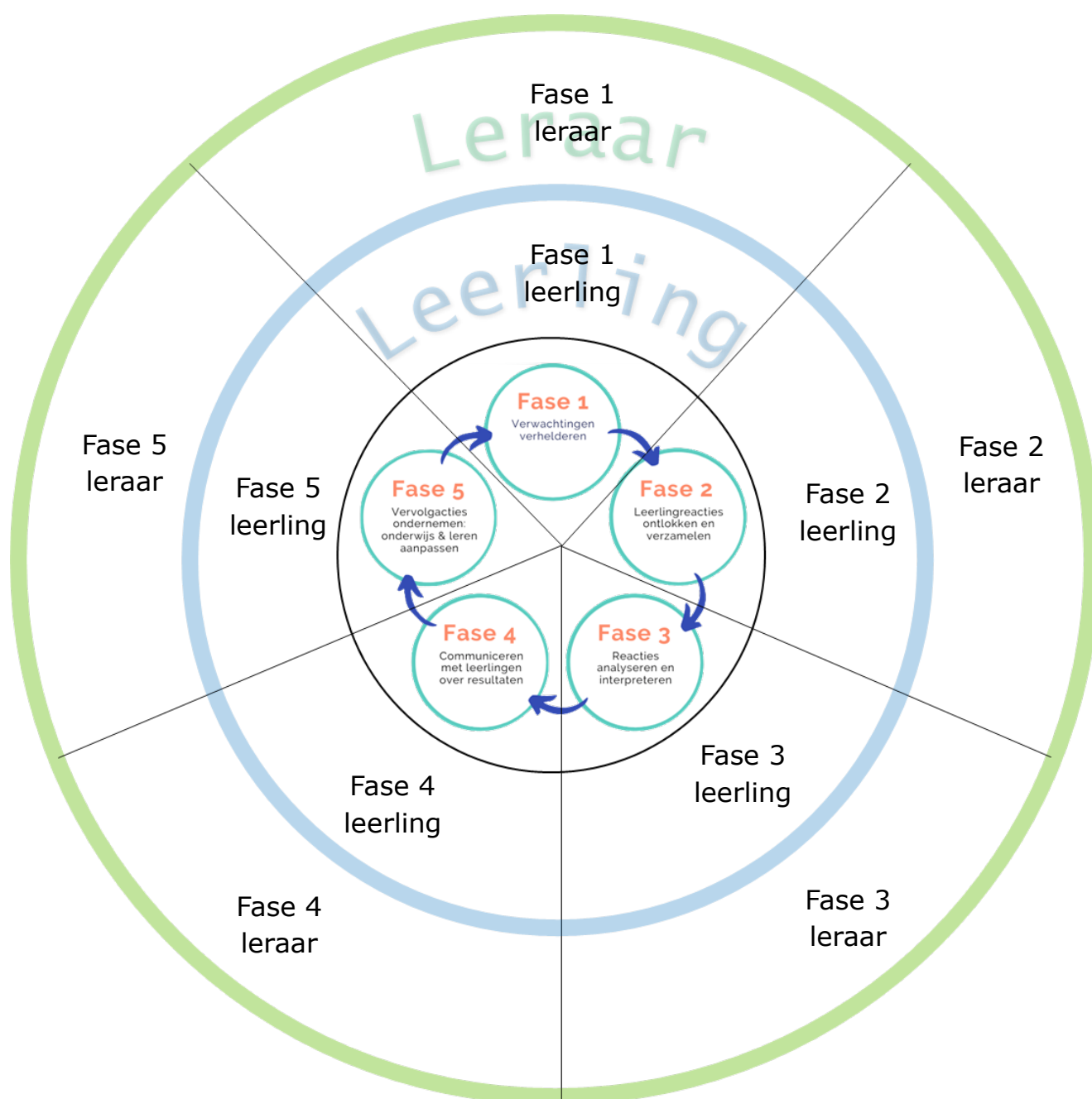
Poster 1	Poster 2
Wat neem ik van deze poster mee voor onze eigen poster?	Wat neem ik van deze poster mee voor onze eigen poster?
Dit idee past bij fase(n)...	Dit idee past bij fase(n)...
Poster 3	Poster 4
Wat neem ik van deze poster mee voor onze eigen poster?	Wat neem ik van deze poster mee voor onze eigen poster?
Dit idee past bij fase(n)...	Dit idee past bij fase(n)...

Bijlage 4. Tabelformat voor het beschrijven van leerling en leraar gedrag in de 5 fasen

	Fase 1	Fase 2	Fase 3	Fase 4	Fase 5
Leerling					
Leraar					

Bijlage 5. Cyclus format voor een leerling-leraar FE-cyclus

Bijlage 6. Tabel met voorbeelden van concreet en minder concreet FE leerling- en leraargedrag

	Minder concreet leerlinggedrag	Concreter leerlinggedrag
Fase	Leerlingen...	Leerlingen...
1	- begrijpen de leerdoelen en succescriteria	- stellen vragen over de leerdoelen om helder te krijgen wat van hen wordt verwacht (inhoud/proces) - vergelijken verschillende voorbeelden om succescriteria te formuleren - formuleren samen met de leraar de succescriteria - formuleren eigen leerdoelen en/of succescriteria - helpen medeleerlingen om de leerdoelen en succescriteria te begrijpen - formuleren in eigen woorden succescriteria
2	- nemen verantwoordelijkheid - zijn actief in de klas - nemen taken serieus	- voeren een (zelfgekozen of door de leraar aangereikte) taak uit waarmee ze laten zien in hoeverre ze de leerdoelen hebben behaald - geven antwoorden op gestelde vragen en lichten antwoorden toe - selecteren of ontwerpen zelf een taak waarmee ze laten zien of de ze leerdoelen hebben behaald/gaan behalen - leggen fouten uit
3	- kijken naar hun eigen en andermans werk - zijn kritisch naar hun eigen werk - accepteren fouten	- identificeren fouten in eigen werk en ontdekken hun eigen sterktes en zwaktes - kunnen hun eigen antwoorden en beredenering uitleggen - vergelijken hun eigen werk a.d.h.v. de succescriteria - vergelijken hun werk met dat van hun medeleerlingen - vergelijken hun werk met voorbeelden

		- geven hun eigen werk een beoordeling, bijvoorbeeld een cijfer met toelichting - controleren de mate waarin ze de leerdoelen hebben behaald aan de hand van de succescriteria
4	- geven feedback - tips en trucs	- vragen om feedback aan medeleerlingen of leraar - vragen zichzelf af 'hoever ben ik in leren t.o.v. het te behalen leerdoel?' - bespreken met de leraar wat ze al goed doen en wat ze nog kunnen verbeteren - geven elkaar feedback - bespreken ontvangen feedback met de leraar of medeleerlingen
5	- weten wat ze anders moeten doen - maken feedback eigen - nemen eigenaarschap in hun leren	- kiezen een passende vervolgstap, zo nodig samen met de leraar - vragen extra uitleg/hulp aan de leraar of medeleerlingen - verwoorden 'wat heb ik nodig om een vervolgstap te nemen' - passen het werk aan o.b.v. de ontvangen feedback - kunnen benoemen of noteren welke vervolgstappen ze kunnen nemen - zoeken actief naar mensen en/of hulpmiddelen die kunnen helpen bij het nemen van een vervolgstap - vragen om een vervolgopdracht die past bij hun niveau (moeilijker, makkelijker, andere context)